

Vedoucovský posudek diplomové práce Bc. Kateřiny Liškové
Rozlišování mezi substantivy a slovesy v českém znakovém jazyce

Diplomová práce Kateřiny Liškové se zabývá rozdíly mezi substantivními a slovesnými znaky ČZJ, a to na příkladě dvojic fonologicky příbuzných znaků s různou slovnědruhovou příslušností. Na začátku teoretické části formuluje potíže, které slovnědruhovou klasifikaci ve znakových jazycích komplikují, a jmenuje specifické vlastnosti znakových jazyků, které jsou pro tuto klasifikaci relevantní. Vyvozuje z nich, že vhodným kritériem slovnědruhové klasifikace je pro ČZJ kritérium sémantické – v dalším pak namísto sloves a substantiv mluví o znacích označujících děje a znacích označujících substance. Jak ukazují další pasáže teoretické části práce, k preferenci sémantického kritéria dospívají i citované lingvistické práce o znakových jazycích.

Následně K. Lišková probírá studie o rozdílech mezi fonologicky příbuznými znaky pro předměty a pro děje s těmito předměty vykonávané v americkém, australském, rakouském, ruském a japonském znakovém jazyce a na jejich základě vytipovává čtyři parametry, které bude zjišťovat na materiálu ČZJ. Teoretickou část práce pokládám za dobře zpracovanou.

Autorčin vlastní výzkum probíhal tak, že byly 15 respondentům-rodilým mluvčím ČZJ předkládány obrázky předmětů i dějů, pro které se v ČZJ užívají fonologicky příbuzné znaky, respondenti příslušné děje/substance pojmenovávali a byli přitom natočeni na video. Celkem autorka získala 309 pojmenování substancí a 307 pojmenování dějů. Výsledky výzkumu jsou shrnuty v kapitole 6.2: relativní délka trvání znaků distinktivním rozdílem není; znaky označující děje jsou o něco častěji doprovázeny znaky označujícími substantiva než naopak; znaky označující substance obsahují o něco častěji než znaky označující děje opakovaný pohyb; znaky označující substance jsou výrazně častěji doprovázeny mluvnickým komponentem, a pokud mluvnický komponent doprovází i znak označující děj, jde přesto až na výjimky o komponent substantivní.

Vyhodnocení výsledků výzkumu a formulace závěrů jsou bohužel velmi stručné, ačkoli by podle mého názoru bylo možno získat z nahraného materiálu i další podstatné informace. Např. v kap. 6.2.1 je rozdíl v délce trvání znaků spočítán u jednotlivých respondentů, ale nikoli u jednotlivých dvojic znaků. V kap. 6.2.4 je rozdíl v charakteru pohybu naopak popsán po jednotlivých dvojicích znaků, ale není jasné, do jaké míry rozlišovali příbuzné znaky tímto způsobem jednotliví respondenti. V závěru diplomantka, u vědomí spíše negativních výsledků, podotýká, že patrně existují další způsoby, jak v ČZJ odlišit substance a děje, ale že se na ně její výzkum nezaměřoval. Přesto je podle mě potřeba přinejmenším u některých sledovaných dvojic znaků položit si otázku, zda tedy vůbec lze mluvit o dvojicích znaků: pokud se RÝČ

a RÝT vyjadřují zcela stejným pohybem (u všech respondentů), trvají stejně dlouho, při znakování obou mluvčí artikuluji slovo *lopata* a polovina respondentů oba znaky juxtaponuje, když má na mysli děj i když má na mysli substanci, čím se tedy oba znaky liší? Obávám se, že takovou otázku si práce o rozlišování sloves a substantiv nemůže nepoložit.

Po stránce slohové a formulační je diplomová práce Kateřiny Liškové v pořádku. Rušivě působí téměř soustavné oddělené psaní prefixoidu *video*, občasně neskloňování slov *tabulka* a *příloha* (s. 45), a zejména velké množství interpunkčních chyb: čárky zhusta chybějí před spojkami *nebo* a *či*, po vložených vedlejších větách i před vedlejšími větami. V závěrečném seznamu literatury jsou jména autorů uváděna v nejednotném formátu a na s. 43 zůstala místo odkazů jen prázdná místa pro jejich doplnění.

Diplomová práce Bc. Kateřiny Liškové po mém soudu splňuje požadavky kladené na tento typ prací a lze ji doporučit k obhajobě. Představený výzkum byl dobře připraven teoreticky i metodologicky, avšak zřejmě závěrečný chvat autorce neumožnil preciznější zhodnocení získaného materiálu a důkladnější vyvození závěrů. Pokud diplomantka doplní při obhajobě alespoň to, o čem se zmiňuji ve čtvrtém odstavci tohoto posudku, navrhnou práci hodnotit jako velmi dobrou.

Ve Vodňanech 23. 8. 2019

doc. Mgr. Robert ADAM, Ph.D.